

Nenaplněná kariéra pohraničníka Josefa Příhody

„Poznal jsem stranu jako sílu, která bojuje za spravedlivější život, než na jaký jsem byl zvyklý“¹

PETR MALLOTA

Mladík Josef Příhoda představuje nevšední případ oddaného služebníka poučného režimu, jenž své uplatnění po dlouhou dobu spatřoval v řadách bezpečnostních složek. V tomto ohledu prokázal naprostou spolehlivost, neboť jím vedená dvoučlenná hlídka Pohraniční stráže (PS) usmrtila v červenci 1950 ve svěřeném úseku tzv. agenta-chodce (zpravodajského kurýra).² Nakonec však jeho vojenské angažmá skončilo překvapivým způsobem.³

Jeho životní pouť je v mnoha ohledech pozoruhodná. Narodil se 28. února 1928 v Chocni (tehdy okres Vysoké Mýto) do rodiny hrobníka jako jedno z patnácti dětí, z nichž však osm zemřelo již v útlém věku. Po vychození obecné a měšťanské školy se vyučil holičem, ovšem této profesi se věnoval velice krátce, od července 1946 již působil

jako brigádník v Ostravsko-karvinských dolech, v září pak odjel na zemědělskou brigádu do Vinařic u Kladna. Od ledna 1947 pracoval jako dělník v přádelně Utex v Chocni. V té době byl již velice aktivním příslušníkem Komunistické strany Československa (KSČ), do níž vstoupil v březnu 1946, a to údajně z těchto důvodů: „Do strany jsem vstoupil v březnu

1946 proto, že jsem byl stále ve styku se staršími členy, od nich jsem se učil a poznal jsem stranu jako sílu, která bojuje za spravedlivější život, než na jaký jsem byl zvyklý v průběhu svého mládí, které bylo dosti těžké.“⁴ Zároveň se silně angažoval v Československém svazu mládeže (ČSM), v jehož rámci pobýval na Stávkě mládeže v Horním Litvínově, a dokonce byl vyslán na Trať mládeže do Jugoslávie, kde působil od července do září 1947.

V obou organizacích Příhoda zastával řadu funkcí, ve svém rodišti byl mimo jiné členem předsednictva Okresního výboru (OV) KSČ, okresním instruktorem KSČ (absolvoval týdenní internátní politickou školu ve Vysokém Mýtě) a jako zástupce Krajského národního výboru (KNV) působil také na obchodní akademii v Chocni. V Okresním a Krajském

 Mladý Josef Příhoda (foto: ABS)

1 ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis Josefa Příhody, ev. č. 2767/28, vlastnoruční životopis z 26. 7. 1950.

2 Agenti-chodci, též kurýři, kteří v letech 1948–1954 překonávali přísně střeženou hranici mezi Západem a Východem, byli bezesporu fenoménem protikomunistického odboje. Západní zpravodajské služby jejich prostřednictvím udržovaly spojení s ilegálními strukturami v ČSR (nebo přímo iniciovaly jejich vznik), od kterých poté získávaly špiónážní informace. Tito „vojáci studené války“ rovněž převáděli pronásledované osoby a plnili celou řadu dalších nebezpečných úkolů. Viz např. SVOBODA, Libor – TICHÝ, Martin (eds.): *Cesty za svobodou. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. ÚSTR, Praha 2014.

3 K případu podrobně MALLOTA, Petr: Střetnutí příslušníků Pohraniční stráže s kurýrem Josefem Maškem aneb neznámý příběh ze Šumavy padesátých let v dobových souvislostech. *Securitas Imperii*, 2018, č. 32, s. 190–221.

4 ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis Josefa Příhody, ev. č. 2767/28, vlastnoruční životopis z 26. 7. 1950.

W. A. J. Lindley

Pohled na slatinu u Dolního Cazova, kde byl smrtelně postřelen Josef Mašek (foto: Petr Mallota)

Josef Mašek jako valdický vězeň (foto: ABS)

výboru ČSM pak zastával funkci „průkopníka práce“, v závodě Utex, kde byl zaměstnán, vykonával funkci předsedy závodní skupiny ČSM. Během únorových událostí se stal v této továrně členem Akčního výboru Národní fronty (AV NF), organizován byl také v Lidových milicích (LM).⁵

V říjnu 1949 nastoupil vojenskou prezenční službu u Vojenského cvikového praporu Kremnica. Odtud ho velitelé odeslali na Šumavu k PS útvaru Kunžvart, kde byl kmenově zařazen téměř půl roku, od 1. dubna do 27. září 1950. V této souvislosti ovšem nevíme, po jaký čas se na Šumavě skutečně fyzicky zdržoval. Jeden ze služebních záznamů např. udává pouhé dva měsíce, neboť mladý příslušník PS v tu dobu navštěvoval přípravnou školu Sboru národní bezpečnosti (SNB) v Jeseníku. Každopádně

právě do této „šumavské“ etapy Příhodovy vojenské služby spadá osudný hraniční incident.

OSUDNÁ NOC

Agent-chodec, který v noci 13. července 1950 překročil hraniční čáru nedaleko vysídlené německé osady Dolní Cazov (Unterzassau), zjevně počítal s tím, že ho při cestě do československého vnitrozemí skryje tma a mlha. Snad také doufal v to, že blízká slatina, kam bezprostředně vedly jeho kroky, nebude střežena. Mýlil se. Zhruba dvě stě metrů od hranice se ocitl přímo před skrytou dvoučlennou hlídkou PS. Velel jí svobodník Josef Příhoda, jemuž asistoval vojn základní služby Josef Švarc. To, co následovalo, lze v hrubých rysech rekonstruovat na základě tehdejších

tajných hlášení.⁶ Podle nich došlo ke krátkému střetu na vzdálenost okolo deseti metrů. Neznámý muž padl k zemi a vypálil z pistole celkem čtyři rány, samopaly vyzbrojená hlídka ho zasypala devadesáti střelami. Nerovný boj skončil tak, jak musel – smrtelně zraněný kurýr zůstal bezvládně ležet asi šest metrů od místa, kde byl poprvé spatřen. Za zmínku stojí, jakým způsobem byl za extrémně zhoršené viditelnosti v mokřině nalezen – člen jiné hlídky, která na místo přispěchala o několik minut později, na tělo šlápl. „Mrtvola ležela tak, že celou vahou těla ležela ve skrčené poloze na břiše, obličejem k zemi. V pravé ruce, na které ležela, držela pistoli.“⁷

Neuvěřitelné je, že dotyčného, navzdory krupobití střel, jež se na něj z bezprostřední blízkosti sneslo,

⁵ Tamtéž, služební záznamy (životopisné údaje).

⁶ Viz např. ABS, f. Historický fond Státní bezpečnosti (H), a. č. H-303, akce „B-29“ – 2. část, dálkopisná zpráva KV StB České Budějovice pro útvar 701 A ze 17. 7. 1950.

⁷ ABS, f. Pohraniční útvary SNB, k. 115, inv. j. 240, písemné hlášení PS útvaru 8296 Sušice pro SNB útvar 9600 o „použití zbraně s výsledkem“ z 22. 7. 1950.

zasáhla pouze jediná z nich! Ta však prošla pravou kyčlí, odkud pokračovala až do dutiny hrudní, kde zůstala vězet a způsobila masivní vnitřní krvácení. Podle všeho se kurýr pokoušel pozadu odplazit zpět k hranici a smrtící zásah přišel ve chvíli, kdy se otáčel, aby mohl pokračovat rychlejším tempem. Protože vstřel nebyl patrný, svob. Příhoda, který mrtvého za svitu baterky ohledával, vyslovil podezření, že se kurýr v bezvýhodné situaci (na střelbu reagovaly další hlídky, které o sobě dávaly vědět pískáním a snažily se uprchlíkovi odříznout ústupové cesty) raději otrávil prudkým jedem.

Zásah Příhody a Švarce byl velitelem PS útvaru 8296 Sušice por. Josefem Niebauerem hodnocen následovně: *„Postup hlídky před i při a po použití [zbraně] považuji za správný a příkladný, jelikož hlídka již od samého nastoupení služby se chovala vojensky, ukázněně, takticky využívala terenu ke krytí a rovněž na místě čekané, takže zločinec, který šel velmi opatrně, obut gumovou obuví, byl hlídkou včas a dříve zpozorován, než sám zjistil přítomnost hlídky. Z celého případu je vidět, že pachatel byl překvapen a taktéž při použití zbraně si hlídka počínala takticky. Při střelbě se dostatečně kryla, při postupu a pronásledování pachatele využívala terenu a snažila se obchvatem znemožnit mu ústup k blízké hranici [...]“*⁸

U zneškodnění „narušitele“ byl nalezen zpravodajský materiál – dopisy pro spolupracovníky v Československu, z nichž některé byly psány

neviditelným inkoustem. A také osobní doklady znějící na jméno Josef Marek z Horní Vltavice, jenž byl údajně zaměstnán jako dělník na pile. Jak ukázalo pozdější vyšetřování, jednalo se o falešnou identitu. Na základě otisků prstů byl zastřelený identifikován jako uprchlý valdický vězeň Josef Mašek (nar. 12. listopadu 1913), který v lednu překročil hranice na Západ.⁹ O úkolech, které měl v komunistickém Československu plnit, se bohužel z dochované spisové dokumentace nepodařilo nic konkrétního zjistit.¹⁰ Je však zřejmé, že si mrtvý mnohá svá tajemství odnesl s sebou.

Zastřelený Mašek byl převezen do kunžvartské márnice (dnes obec Strážný) a zde byl druhého dne ráno pitván. Aktu se kromě soudní komise osobně zúčastnil příslušník StB. Poté následoval tajný pohřeb pod původním falešným jménem. Autorovi článku se nicméně podařilo v červenci 2017 zjistit, kde Maškově tělo nakonec skončilo – na hřbitově ve Vimperku. Jedná se o hrob č. 25 (na základě nového číslování jde o hrob č. 29). Ten byl v šedesátých letech 20. století znovu pronajat. V něm se kurýrovy ostatky, aniž to současní pronajímatelé patrně tuší, nalézají dodnes. O této závažné skutečnosti autor v únoru 2018 informoval Maškovu dceru.¹¹

VOJÁKEM Z POVOLÁNÍ

Je jistě zajímavé, s jakými plány odcházel Josef Příhoda k PS. Prý se hodlal po vykonání vojenské

prezenční služby ucházet o místo u Státní bezpečnosti (StB).¹² Ačkoli se mu přání sloužit u tajné policie nikdy nesplnilo, u bezpečnostních složek komunistického státu zůstal, když ho velitelé jako perspektivního pro trvalou službu u PS zařadili do Pěchotního učiliště v Lipníku nad Bečvou. Frekventantem této vojenské školy byl od 27. září 1950 do 3. srpna 1952 a ukončil ji v hodnosti poručíka s výsledným prospěchem „výtečný“. Ze závěru Příhoda vojenského studia se k jeho osobě dochovalo následující hodnocení: *„Je politicky uvědomělý, po stránce politické přípravy výtečným žákem. Je naprosto oddán lidově demokratickému zřízení, plně souhlasí s politikou Sovětského svazu a je si vědom jeho zásluh na osvobození naší vlasti, věří ve vybudování socialismu a je horlivým propagátorem marx-leninského učení. Má kladný poměr ke KSČ a jako straník plní vzorně své úkoly, které jsou na něho kladeny. Důsledně se připravuje na politické školení, které je pro něho stálou posilou v každém výcviku a tuto politickou vyspělost přenáší do praxe. Je schopen vypracovat politický referát na jakémkoliv thema. Dovede velmi správně diskutovat o politických problémech, které se vyskytují v mezinárodní politice, a dovede je vysvětlit komukoliv. Má výtečné organizační schopnosti, které uplatňuje ve služební práci v setnině. Stále se poučuje čtením sovětské beletrie. [...] Jeho rodinné poměry jsou spořádané, má známost s vysoce politicky vyspělou dívkou, s kterou se po jmenování [poručíkem] hodlá oženit.“*¹³

⁸ Tamtéž.

⁹ Josef Mašek byl 22. 7. 1949 odsouzen Okresním soudem v Železném Brodě k trestu odnětí svobody na 12 let, a to za zločin krádeže (podle § 171, 173, 174, 176 a 179 trestního zákona) a za zločin podle § 1 a 4 zákona č. 15/47 Sb., o stíhání černého obchodu a podobných pletich, což posléze stvrdil i Krajský soud v Liberci. Konkrétně se jednalo o krádeže dobytka a jeho rozprodávání rezníkům, kteří tak obcházeli vázané hospodářství. Průběh procesu (i výše samotného trestu) nicméně nesl jasný politický rukopis. *Státní okresní archiv (SOka) Semily*, f. Lidový soud Železný Brod, sp. zn. T I 112/49, Josef Mašek a spol., rozsudek Krajského soudu v Liberci z 28. 10. 1949.

¹⁰ MALLOTA, Petr: Střetnutí příslušníků Pohraniční stráže s kurýrem Josefem Maškem aneb neznámý příběh ze Šumavy padesátých let v dobových souvislostech, s. 200–205.

¹¹ Tamtéž, s. 215.

¹² ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis Josefa Příhody, ev. č. 2767/28, zápis z prověrky Josefa Příhody provedené Útvarovou organizací KSČ Kunžvart z 21. 9. 1950.

¹³ Tamtéž, zhodnocení žáka II. ročníku Pěchotního učiliště rotného Josefa Příhody z 2. 6. 1952.

Ostraha státní hranice v letech 1948–1952

Cestu k vybudování skutečné „železné opony“ lemovalo několik důležitých milníků. Na jaře 1948 působily na hranicích tzv. pohraniční útvary SNB (jejich velitelství neslo krycí název „SNB útvar 9600“), které byly podřízeny ministerstvu vnitra (MV). Těm v jejich činnosti sekundovala jako relikv první republiky Finanční stráž (FS) podléhající ministerstvu financí. Tento stav, považovaný novou mocí za nevyhovující, byl odstraněn zrušením Finanční stráže k 1. lednu 1949, přičemž její pravomoci a úkoly přešly pod ministerstvo vnitra. Vznikl tak nový útvar, Pohraniční stráž SNB, jejíž jádro tvořily původní pohraniční útvary SNB personálně doplněné prověřenými příslušníky zrušené FS. V květnu 1950 přešla PS pod nové ministerstvo národní bezpečnosti (MNB). Pohraniční stráž SNB se po několika dílčích reorganizacích členila na velitelství v Praze (na podzim 1949 došlo k jeho přejmenování ze „SNB útvar 9600“ na Velitelství Pohraniční stráže), dále na jednotlivé prapory (na západním úseku jich bylo nakonec dislokováno celkem šest s velitelstvími v Karlových Varech, Plzni, Sušici, Českých Budějovicích, Znojme a Bratislavě), roty a čety. Další významnou změnu ve střežení státní hranice představoval přechod na Sověty uplatňovaný tzv. vojenský způsob ochrany hranic, jenž nahradil dosavadní „četnické“, tedy pochůzkové střežení. Prvním krokem k tomuto novému uspořádání bylo posílení jednotek PS vybranými vojáky základní služby v počtu přibližně 4 000 mužů. Ti byli v říjnu 1949 odesláni do výcvikových praporů PS a na hranice se dostali v dubnu 1950. Po několika měsících fungování tohoto modelu následovalo v říjnu 1950 zavedení ještě radikálnějších změn, které v podstatě zcela proměnily způsob „ochrany“ státní hranice. V jejich rámci došlo ke zřízení brigád PS (dislokovány na západoněmecké hranici) a početně slabších oddílů PS (vznikaly na rakouské a východoněmecké hranici), pro jejichž výstavbu byly ministerstvem národní bezpečnosti převzaty od ministerstva národní obrany 13. pěší divize a 64. pěší pluk. Tzv. nová sestava Pohraniční stráže byla zaujata v průběhu ledna 1951. O jak významnou změnu se jednalo, lze dokumentovat na početním nárůstu příslušníků PS. Zatímco předtím střežilo hranice okolo 6 000 osob (vojáci základní služby a příslušníci SNB byli v tomto počtu zastoupeni v podstatě stejným poměrem), po ní to bylo přibližně 18 000 osob. Jednalo se tedy o skokový nárůst téměř o 200 %, k němuž je ovšem nutno v následujících měsících a letech přičíst i stále propracovanější taktiku vycházející z dosavadních zkušeností a zlepšující se vybavení jednotek PS. Pro úplnost lze dodat, že v inkriminovaném roce 1951 došlo také k zahájení budování tzv. ženině technického zabezpečení státních hranic, které bylo až na některé výjimky dokončeno koncem roku 1952 (jeho nejdůležitější součástí byl jednotěnný, později trojstěnný zátaras z osteného drátu vysoký přes dva metry, který byl postupně elektrifikován a doplněn minovým polem).¹⁴

Tak jako se Josef Příhoda politicky angažoval v civilním životě, stejně horlivým straníkem zůstal i v období, kdy nosil vojenský stejnokroj. V útvaru, kde sloužil, zastával funkci předsedy Útvarové organizace (ÚO) KSČ (platí to i u PS útvaru Kunžvart),

vedle toho působil i v tzv. rotním výboru KSČ. A jelikož mladý voják se vzorovým kádrovým profilem vynikal i nespornými vojenskými schopnostmi, byl nadřizován, jakož i různými prověřkovými komisemi, v podstatě nepřetržitě kladně hodnocen.

Málokdy je personální spis příslušníka komunistických bezpečnostních složek takovou přehlídkou udělených pochval, včetně té od náčelníka Hlavní správy Pohraniční a Vnitřní stráže... O to zajímavější je vyústění celého příběhu.

Po úspěšném absolvování Pěchotního učiliště na počátku srpna 1952 došlo k Příhodovu opětovnému přemístění na Šumavu, kde se ujal funkce velitele roty u PS útvaru Bučina. Tam ovšem nadlouho nezakotvil, jakkoli by si to býval patrně přál. Již na konci září se musel podle rozkazu hlásit v Intendančním učilišti Žilina, kde poté působil jako velitel školní čety. Od listopadu 1953 byl zařazen jako velitel školní roty ve Vojenském učilišti Pohraniční a Vnitřní stráže v Olomouci.

NEČEKANÝ VÝVOJ

V srpnu 1954 byl Příhoda povýšen na nadporučíka, v dubnu 1955 obdržel Medaili za službu vlasti. To již ale jeho vojenská kariéra spěla do nečekaného finále. V lednu toho roku totiž nastal „u nejlepššího velitele roty v učilišti“¹⁵ zlom, když požádal o propuštění do civilu. Jako důvod tohoto překvapivého kroku nejprve uváděl existenční problémy, které mu zcela ničí rodinný život. Příhoda se totiž v srpnu 1952 oženil s referentkou Krajského výboru KSČ v Olomouci Věrou Bednářovou (nar. 1930). Dostupné archiválie představují zajímavou sondu do života režimu oddaných novomanželů. Až do narození jejich prvního dítěte byli prý nuceni bydlet dva roky odloučeně (on v kasárnách, ona na internátu), protože jim nebyl přidělen byt. Ten nakonec dostali, ovšem příliš si tím nepomohli: šlo

¹⁴ Viz PULEC, Martin: *Organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek. Seznamy osob usmrcených na státních hranicích 1945–1989*. ÚDV, Praha 2006, s. 15–19; VANĚK, Pavel: *Pohraniční stráž a pokusy o přechod státní hranice v letech 1951–1955*. ÚSTR, Praha 2008, s. 17–31.

¹⁵ ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis Josefa Příhody, ev. č. 2767/28, kádrové hodnocení z 3. 7. 1955.

o jednopokojový byt bez koupelny na kraji Olomouce, v němž údajně vlivem nedostatečné kapacity tekla voda pouze v noci. Vzhledem k tomu, že jeho žena zanedlouho čekala druhé dítě, podal Příhoda žádost o nový byt, ta však zůstala bez odezvy, i když prý nadále docházelo k přidělování bytů méně potřebným. „Nyní, kdy za dva měsíce čekáme druhé dítě, žádal jsem včas o výměnu bytu za takový, kde bych mohl bydlet s manželkou a dvěma malými dětmi. Tento mi podle vyjádření nemůže být přidělen, protože není. Bylo mi však doporučeno, abych si byt sehnal v civilu, že mi to povolí a doporučí. Toto rozhodnutí jsem vcelku očekával a vím, že touto cestou nikdy byt nemohu sehnat. Když jsem seznámil manželku s tím, že i nadále budeme musít bydlet v dosavadním bytě, byla její reakce taková, že jsem se rozhodl urychlit svoje rozhodnutí a obrátit se přímo na Vás s novou žádostí, protože již jsem ztratil důvěru ve své náčelníky, kteří jsou oprávněni rozhodovat o zabezpečení rodinného života svých podřízených. Za celou dobu mé vojenské služby v zařazení u PS jsem nepoznal péči starších náčelníků, i když Vaše rozkazy, směrnice a řády toto nařizují a sám jako velitel jsem tuto péči o své podřízené přenášel v praxi“,¹⁶ psal např. 6. června 1955 přímo ministrovi vnitra Rudolfu Barákovvi. Svého představeného v dopise žádal, aby kladně vyřídil jeho žádost o propuštění mimo činnou službu, neboť jeho velitelé ji odložili jako neodůvodněnou.

NEÚSTUPNÝ NADPORUČÍK

Npor. Josef Příhoda ovšem svou snahu ukončit služební poměr odůvodňoval i jinak. Zmiňoval se například o tom, že chtěl sloužit u jednotek PS přímo

na hranici a tam získávat praktické zkušenosti, namísto toho byl odeslán na dva roky do pěchotního učiliště, přičemž mu bylo původně slibováno, že tam absolvuje jen zkrácený roční běh, což se ovšem nestalo. Podobně negativně hodnotil i působení v Žilině, kde podle svých slov nebyl dostatečně využit, protože školil mužstvo dvacet hodin týdně v pořadové přípravě a kontroloval pořádek. Když obhajoval své stanovisko, rozhodně si nebral servítky: „Při pohovoru jsem též prohlásil, že při zamítnutí budu žádat o přeřazení k jiné ozbrojené složce, ale u PS že [už] nechci v žádném případě zůstat. Zdůraznil jsem, že trvám na své žádosti, hlavně proto, že mě služba nebaví, že cítím odpor ke svému povolání, že toto má vliv i na osobní zaměření.“¹⁷ S použitím současné terminologie bychom snad mohli říci, že dotyčný profesně „vyhořel“.

Ukončení služebního poměru každopádně nevyplývalo ze změny jeho politického přesvědčení, důvody byly ryze praktické

Vzhledem k tomu, že ho nadřízení považovali za mimořádně schopného a kvalifikovaného důstojníka PS, došlo k paradoxní, nepříliš obvyklé situaci: byl opakovaně přesvědčován, aby si odchod do civilu rozmyslel, byla s ním uskutečněna celá řada pohovorů, v nichž se dokonce ape-lovalo na jeho stranickou zodpovědnost. „Na otázku, jak by se díval a vykonával další službu, kdyby toto dostal jako stranický úkol, odpověděl, že by ji dělal jako poctivý člověk stejně dobře, ale že odpor k této práci překonat nemůže, a že nechce nést za tuto

práci žádnou odpovědnost, poněvadž nemůže být nikomu prospěšná. [...] K tomu nadporučík Příhoda uváděl, že chce od Pohraniční stráže legální cestou, a žádal, aby mu byla umožněna rozmluva se soudruhem ministrem [vnitřní], tak jak uvádí ve své žádosti“,¹⁸ stojí například v záznamu o kádrovém pohovoru na Hlavní správě Pohraniční stráže (HS PS) v Praze, jenž proběhl 23. června 1955. Po několika měsících marného úsilí odvrátit npor. Příhodu od jeho úmyslu nezbylo nakonec jeho nadřízeným nic jiného, než „premianta“ Pohraniční stráže propustit do civilu. Stalo se tak 5. října 1955, paradoxně na den přesně šest let poté, co jako voják nastoupil základní výcvik.

ZÁVĚR

Tak tedy skončila kariéra Josefa Příhody u Pohraniční stráže, jenž spolu s vojínem Vojtěchem Švarcem usmrtil v létě 1950 „narušitele“ v mokřině u Dolního Cazova. Jeho další osudy jsou neznámé, neboť k této etapě pohraničnickova života nedisponujeme žádnými relevantními informacemi. Možná nalezl uplatnění jako horník, což si podle dochovaných záznamů sám přál. Ukončení služebního poměru každopádně nevyplývalo ze změny jeho politického přesvědčení, důvody byly ryze praktické. Zda na tragickou událost ze 13. července 1950 v pozdějším věku nahlížel jinak než pouze jako na nutný a úspěšný zákrok proti třídnímu nepříteli, se pochopitelně můžeme jen dohadovat. Patrně ale nikoli. Přes značný časový odstup od popisovaných událostí nelze zcela vyloučit, že Příhoda stále žije, i když by mu bylo v únoru 2026 už devadesát osm let.

16 Tamtéž, dopis npor. Josefa Příhody pro ministra vnitra z 6. 6. 1955.

17 Tamtéž, prohlášení Josefa Příhody ve věci jeho žádosti o propuštění do poměru mimo činnou službu z 23. 6. 1955.

18 Tamtéž, záznam o kádrovém pohovoru na HS PS z 23. 6. 1955.